

***Smernica občianskeho združenia Equita
na ochranu pred sexuálnym
vykorisťovaním a zneužívaním***

1.1 Preambula

Občianske združenie Equita si uvedomuje zraniteľnosť osôb prijímajúcich humanitárnu asistenciu, vrátane rizika sexuálneho vykorisťovania a zneužívania. Equita preto prijíma záväzok zabezpečiť prostredie, v ktorom sú zraniteľné osoby chránené pred akýmkoľvek zneužívaním, vykorisťovaním a násilím. Od svojich pracovníkov a partnerov očakáva osobnú integritu, prebratie zodpovednosti a dodržiavanie etických štandardov v práci aj osobnom živote.

Táto Smernica menuje štandardy a postupy potrebné pre vytváranie a udržanie bezpečného a dôstojného prostredia pre klientov aj pracovníkov organizácie Equita a pre znižovania rizika, predchádzanie a včasnej a primeranej odpovede na sexuálne vykorisťovanie a zneužívanie.

1.2 Hodnoty

Equita ako organizácia podporuje hodnoty zodpovednosti, dôvery, spravodlivosti a rešpektu. Ako je ukotvené v Charte organizácie Equita, pracovníci Equity vo svojich aktivitách vychádzajú z princípov založených na ľudských právach, rešpektujúcich autonómiu a dôstojnosť každého človeka, podporujú inklúziu a transparentnosť, a chránia klientov služieb pred akýmikoľvek formami zneužívania a využívania. Equita nebude tolerovať ani ospravedlňovať správanie, ktoré by mohlo narušiť dôstojnosť alebo sebaúctu jednotlivca, alebo vytvoriť zastrašujúce, nepriateľské alebo urážlivé pracovné prostredie.

1.3 Účel a rozsah pôsobnosti

Táto Smernica vedie pracovníkov občianskeho združenia Equita v prevencii a odpovedi na sexuálne vykorisťovanie a zneužívanie, ako aj sexuálne obťažovanie. Predstavuje konkrétne stratégie, mechanizmy a intervencie, ktoré vytvárajú bezpečné a rešpektujúce prostredie pre všetkých pracovníkov, príjemcov služieb, partnerov, konzultantov, dobrovoľníkov, stážistov, a dodávateľov organizácie Equita.

Požiadavky na oznamovanie alebo ohlasovanie nežiadúceho správania uvedené v tomto dokumente sa vzťahujú na všetkých pracovníkov organizácie Equita, a to dobrovoľníkov alebo zmluvných zamestnancov, partnerov a zainteresované strany zapojené do implementácie programov organizácie Equita.

Obvinenia z nevhodného správania môže vzniesť akákoľvek osoba bez ohľadu na jej vzťah s organizáciou Equita.

1.4 Vízia

Všetci zamestnanci Equita, súvisiaci personál, dobrovoľníci a partneri sa cítia bezpečne, podporovaní, rešpektovaní a posilnení v pracovnom prostredí, ktoré uznáva, presadzuje a chráni ich ľudské práva v súvislosti s prístupom nulovej tolerancie k sexuálnemu vykorisťovaniu, zneužívaniu, obťažovaniu a diskriminácii.

Všetci jednotlivci alebo komunity, ktorým Equita poskytuje služby, majú prístup k podpore bez strachu zo sexuálneho vykorisťovania, zneužívania alebo diskriminácie. Všetky osoby, ktoré prežili diskrimináciu na základe pohlavia, sexuálne vykorisťovanie, zneužívanie alebo obťažovania, ku ktorému dochádza na pracovisku alebo ktoré súvisí so zamestnaním alebo programami Equita, majú prístup k bezpečným a dôveryhodným mechanizmom nahlasovania;

rýchle, dôveryhodné a dôverné vyšetovanie; včasnú pomoc zameranú na preživších a nepretržitú podporu zo strany Equita. Partneri a členovia sú si vedomí dostupných politik a usmernení.

1.5 Ciele

1. Equita udržiava organizačnú kultúru prevencie a rodovej rovnosti.
2. Jednotlivci sú oprávnení nahlasovať porušenie tejto smernice zo strany zamestnancov organizácie a majú prístup k bezpečným a dôveryhodným mechanizmom nahlasovania, ktoré rešpektujú riadny proces a ľudské práva.
3. V odpovedi na obvinenia sú k dispozícii rýchle, dôveryhodné, spravodlivé a dôverné vyšetovania s dôrazom na riadny proces, ktorý bude chrániť obe strany, kým sa nepreukáže protiprávne konanie.
4. Komplexná, cielená a včasná podpora je k dispozícii všetkým preživším.
5. Partneri organizácie Equita sú si vedomí mechanizmov prevencie a reakcie na sexuálne obťažovanie, diskrimináciu, zneužívanie a vykorisťovanie.

1.6 Princípy

Pracovníci, príjemcovia služieb, partneri, konzultanti, dobrovoľníci, stážisti, a dodávatelia občianskeho združenia Equita majú základné a neodňateľné právo na dôstojnosť a rešpekt.

Vedenie organizácie Equita je zodpovedné za predchádzanie diskriminácie na základe pohlavia a sexuálnemu vykorisťovaniu, zneužívaniu a obťažovaniu, a za odpoveď na ne.

Od všetkých pracovníkov, príjemcov služieb, partnerov, konzultantov, dobrovoľníkov, stážistov, a dodávateľov organizácie Equita sa očakáva, že budú konať s toleranciou, citlivosťou a rešpektom k rodovej rozmanitosti a očakáva sa od nich, že budú podporovať organizačnú kultúru rešpektu, integrity, dôvery a zodpovednosti. Všetci zamestnanci môžu byť braní na zodpovednosť za to, že zodpovedajúcim spôsobom neregulovali svoje správanie alebo za to, že neoznámili obavy z pochybenia spolupracovníka.

Sexuálne vykorisťovanie a zneužívanie zo strany zamestnancov organizácie Equita, dodávateľov, konzultantov, dobrovoľníkov, stážistov a súvisiaceho personálu predstavuje hrubé pochybenie a **je dôvodom na ukončenie pracovného pomeru**. Sexuálne obťažovanie a diskriminácia na základe pohlavia sa tiež považujú za protiprávne konanie, voči ktorému sa organizácia vyhradzuje a v rámci prijatého Pracovného poriadku voči takýmto konaniam

vyvodí zodpovednosť.

1.7 Vymedzenie pojmov

Ochrana pred sexuálnym vykorisťovaním a zneužívaním zahŕňa intervencie, ktorých cieľom je chrániť a reagovať na **sexuálne vykorisťovanie a zneužívanie**, ktoré zažívajú zraniteľné osoby, ako aj zamestnanci, dobrovoľníci a partneri. Táto Smernica sa zaoberá aj **sexuálnym obťažovaním a diskrimináciou na základe pohlavia**.

Sexuálne vykorisťovanie je ojedinelý incident alebo opakované správanie, ktoré je zneužitím alebo pokusom o zneužitie postavenia zraniteľnosti, dôvery alebo rozdielov v moci na sexuálne účely, zahŕňajúc peňažné, sociálne alebo politické zisky na úkor inej osoby.

Sexuálne vykorisťovanie je akákoľvek výmena pomoci, peňazí, zamestnania, tovaru alebo služieb za sex, sexuálne výhody, transakčný sex alebo iné formy ponižujúceho alebo vykorisťovateľského správania.

Za diskrimináciu sa považuje konanie, v dôsledku ktorého sa s osobou, či už priamo alebo nepriamo, zaobchádza odlišne, a to z dôvodu: pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.

Sexuálne obťažovanie je tiež formou diskriminácie; ide o verbálne, neverbálne alebo fyzické správanie sexuálnej povahy, ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť narušenie dôstojnosti osoby, a ktoré vytvára zstrašujúce, ponižujúce, zneuct'ujúce, nepriateľské alebo urážlivé prostredie.

Sexuálne motivované trestné činy?

Za sexuálne motivovaný trestný čin je považované každé konanie, ktoré napĺňa znaky trestného činu (spáchala ho príčetná osoba staršia ako 14 rokov, v prípade sexuálneho zneužívania 15 rokov, a napĺňa znaky niektorého z trestných činov uvedených v zákone č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (ďalej iba "trestný zákon")) a toto konanie má sexuálny charakter. V podmienkach Slovenskej republiky rozoznávame trestný čin znásilnenia, trestný čin sexuálneho násillia a trestný čin sexuálneho zneužívania. **Znásilnenie** je nútená súlož za použitia násillia alebo hrozby násillia, ktorého sa môže dopustiť iba muž na žene. Ďalší zo sexuálne motivovaných trestných činov už počítá aj s inými

typmi obetí a páchatel'ov a rozširuje konanie na **sexuálne násilie**, ktoré je v § 200 trestného zákona uvedené ako nútený orálny alebo análny styk alebo iné sexuálne praktiky. Náš trestný zákon predpokladá na spáchanie týchto dvoch trestných činov prítomnosť násilia, prípadne hrozby bezprostredného násilia, prípadne zneužitie bezbrannosti (bezvedomie, intoxikácia...). Rozdielny záver však vyplýva z rozhodovacej praxe Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý sa vyjadril, že trestanie nesúhlasných pohlavných stykov, (vrátane) prípadov, keď obeť neprejavuje známky odporu, je nevyhnutné pre účinnú ochranu žien proti násiliu.“[4] Z tohto rozhodnutia vyplýva, že **základným determinačným znakom znásilnenia by nemalo byť násilie, ale (ne)vyjadrenie súhlasu.**

Equita sa vyhradzuje voči akýmkoľvek typom nútených sexuálnych aktivít, s ktorým jedna z osôb nevyjadrila súhlas.

Za **sexuálne zneužívanie** sa považuje vykonanie súložie s osobou, ktorá nedovršila vek 15 rokov. Páchatel'om tohto trestného činu môže byť iba osoba staršia ako 15 rokov. Za sexuálne zneužívanie sa považuje tiež navrhnutie stretnutia dieťaťa prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby v úmysle spáchať na ňom trestný čin sexuálneho zneužívania alebo trestný čin výroby detskej pornografie dospelou osobou; zneužitie dieťaťa mladšieho ako 15 rokov v úmysle vyvolania sexuálneho uspokojenia jeho účasťou na sexuálnych aktivitách alebo sexuálnom zneužití, alebo umožnenie takéhoto zneužitia, aj bez priamej účasti dieťaťa; pohnutie dieťaťa k mimomanželskej súložii alebo iné jeho sexuálne zneužitie buď z postavenia osoby, ktorej je zverené do starostlivosti, vykonáva nad ním dozor, alebo je dieťa voči nemu odkázanou osobou, alebo v prípade detskej prostitúcie, alebo zneužitím uznaného postavenia, ktoré vyplýva z dôvery, autority alebo vplyvu na dieťa.

V rámci politiky organizácie Equita sa za nežiadúcu považuje akákoľvek sexuálna aktivita s osobou mladšou ako 18 rokov.

Konania napĺňajúce znaky trestného činu v rámci podmienok Slovenskej republiky budú zo strany organizácie nahlásené príslušným orgánom. Ostatné konania, ktoré právny poriadok Slovenskej republiky neupravuje, budú riešené v rámci organizácie Equita v súlade s internými predpismi, s ktorými zamestnanci vyjadrili súhlas.

1.8 Kultúra prevencie a odstrašovania

Equita uznáva, že konečnú zodpovednosť za udržiavanie prostredia bez sexuálneho obťažovania, vykorisťovania a zneužívania nesie vedenie organizácie Equita. Výkonný riaditeľ spolu s vedením bude usmerňovať

organizáciu a jej zamestnancov, dodávateľov, konzultantov, dobrovoľníkov, stážistov, príjemcov a partnerov občianskej spoločnosti pri reagovaní na sexuálne vykorisťovanie a zneužívanie, ako aj sexuálne obťažovanie. Podporia kultúru prevencie a odstrašovania prostredníctvom týchto činností:

1. Riaditeľ a vedúci zamestnanci budú podporovať harmonické a úctivé pracovné prostredie, ktoré rešpektuje odlišnosť, rozmanitosť, medzikultúrnu komunikáciu a pozitívne správanie vo vzťahu k pohlaviu a sexualite.
2. Riaditeľ bude kontrolovať pracovné prostredie, aby sa ubezpečil, že nedochádza k správaniu, ktoré by mohlo prispieť k sexuálnemu obťažovaniu, zneužívaniu a vykorisťovaniu.
3. Vedenie bude povzbudzovať zamestnancov, dodávateľov, konzultantov, dobrovoľníkov, stážistov a príjemcov, aby vyjadrili svoje obavy bez strachu z odvetných opatrení alebo hrozieb odvetných opatrení, ktoré zahŕňajú nepriateľstvo, nadmernú kontrolu, sociálne vylúčenie alebo iné negatívne správanie.
4. Vedenie bude dodržiavať najvyššie štandardy správania a pôsobiť ako vzory pre zamestnancov, dobrovoľníkov a partnerov.
5. Manažéri budú monitorovať porušenie týchto pravidiel vo svojich tímoch, rýchlo reagovať na obvinenia a zabezpečiť, aby sa podnikli potrebné kroky.
6. Manažment zabezpečí, aby všetci zamestnanci (a dobrovoľníci) mali prístup k informáciám o týchto zásadách a dôsledkoch porušenia týchto pravidiel, ako aj ku konkrétnym informáciám o mechanizmoch nahlasovania a službách, ktoré majú preživší k dispozícii. Informácie o predchádzaní a odpovedi na sexuálne vykorisťovanie a zneužívanie a postupy podávania správ budú umiestnené na viditeľnom mieste v kanceláriách a online priestore organizácie Equita.
7. Vedúci zamestnanci budú túto politiku implementovať vo svojich pracovných tímoch a zabezpečiť, aby zamestnanci dodržiavali predpisy a usmernenia.

2.3 Nábor a odborná príprava

Organizácia Equita zabezpečí, aby všetci jej zamestnanci spĺňali osobnostné predpoklady na výkon humanitárnej činnosti. Tieto si bude Equita overovať formou **čestného prehlásenia**, ktoré každý zamestnanec podpíše pred nástupom do zamestnania. Dodržiavanie politiky predchádzania a odpovede na sexuálne vykorisťovanie a zneužívanie je súčasťou interných predpisov, takže akékoľvek pochybenie súvisiace so sexuálnym vykorisťovaním a zneužívaním, ako aj sexuálnym obťažovaním, bude mať za následok disciplinárne konanie

a/alebo prepustenie. Všetci zamestnanci, vrátane zamestnancov, dobrovoľníkov, dodávateľov a ďalších osôb sa budú musieť riadiť Kódexom správania a zmluvami, ktoré odkazujú na politiku predchádzania a odpovede na sexuálne vykorisťovanie a zneužívanie.

Novým (a súčasným) zamestnancom a dodávateľom organizácie bude (a) poskytnutá Smernica ako súčasť ich orientačného materiálu, (b) poskytnuté ústne vysvetlenie Smernice (c) poskytnuté školenie a vzdelávanie o tejto otázke vždy v prípade akejkoľvek zmeny Smernice alebo Kódexu správania.

Zodpovedné osoby pre predchádzanie a odpoveď na sexuálne vykorisťovanie a zneužívanie budú mať formalizovanú zodpovednosť v popise práce, hodnotení výkonu, atď. Absolvujú primeranú odbornú prípravu o tom, ako reagovať na sťažnosti a hlásenia. Budú mať tiež dostatok času na to, aby sa venovali prípadom sexuálneho vykorisťovania a zneužívania, na ktoré boli upozornení.

Všetci zamestnanci, dodávatelia, konzultanti, dobrovoľníci a stážisti budú tiež povinní dodržiavať túto Smernicu.

2.4 Zapojenie partnerov

Equita neschvaľuje sexuálne vykorisťovanie a zneužívanie, ako aj sexuálne obťažovanie, ktorých sa dopúšťajú členovia a tretie strany. EQUITA zapojí partnerov, členov, komunity a jednotlivcov do problematiky sexuálneho vykorisťovania, zneužívania a obťažovania a posilní ich schopnosť vždy, keď to bude možné, predchádzať tomuto porušovaniu ľudských práv a reagovať naň, a to prostredníctvom:

1. Pri partnerstve s organizáciou Equita bude táto Smernica pripojená k partnerským dohodám. Súčasťou dohôd bude tiež, že organizácia Equita vypovie dohody o partnerstve, ak partneri (subjekty alebo jednotlivci) nezabránia sexuálnemu zneužívaniu, vykorisťovaniu, obťažovaniu a diskriminácii a primerane na ne nereagujú, ako sa uvádza v zásadách tejto Smernice.
2. Zásady Smernice sa budú zdieľať v prístupných formátoch a jazykoch a šíriť prostredníctvom komplexnej komunikačnej stratégie.
3. Equita bude nabádať svojich partnerov, aby vypracovali svoje vlastné stratégie v súlade s touto Smernicou, v ktorých načrtnú svoje stratégie prevencie, podávania správ a odpovede.
4. Equita očakáva, že partneri budú na podnety reagovať rýchlo a primerane. Ak existuje dôvod domnievať sa, že odpoveď nebola primeraná alebo vhodná, Equita môže vypovedať partnerskú dohodu.
5. Ak organizácia Equita dostane sťažnosti na externú organizáciu alebo

inštitúciu, s ktorou nemá partnerskú zmluvu, má povinnosť oznámiť incident príslušným orgánom, skupinám alebo sieťam, ale nie je povinná zúčastniť sa na vyšetrovaní.

2.5 POSTUPY A USMERNENIA TÝKAJÚCE SA PSEA

Na vybavovanie sťažností týkajúcich sa predchádzania a odpovede na sexuálne vykorisťovanie a zneužívanie sú príslušné osoby, ktorým bola zverená zodpovednosť na pozícii „zodpovednej osoby“. Ich mená a kontaktné údaje sú zverejnené na stránke organizácie, kde je tiež možné využiť ako formu nahlásenia sťažnosti anonymný formulár. Zodpovedná osoba je jediná oprávnená nahliadať do fyzickej schránky na sťažnosti, ako aj preberať sťažnosti v elektronickej forme. Po tom, čo zodpovedná osoba prevezme sťažnosť, musí bezodkladne informovať osobu, ktorá sťažnosť podala (pokiaľ táto nie je anonymná) o tom, že sa v danej veci začalo šetrenie. Zodpovedná osoba podnikne vnútroorganizačné kroky, zabezpečujúce izoláciu podozrivého od sťažovateľa a iných zraniteľných osôb. Konkrétne podmienky a postupy na zabezpečenie tejto izolácie upravuje Interný predpis č. 1/2023. Po tom, ako je zabezpečená izolácia, je zodpovedná osoba povinná informovať vyšetrovateľa o tom, že bola podaná sťažnosť, a túto sťažnosť mu postúpiť. Vyšetrovateľa zriadi/zabezpečí organizácia na vlastné náklady z externých zdrojov. Vyšetrovateľ má následne 30-dňovú lehotu na vybavenie sťažnosti. V prípade, že sťažnosť nie je možné vybaviť v lehote 30 dní, je vyšetrovateľ povinný aspoň päť dní pred skončením lehoty upovedomiť zodpovednú osobu o predĺžení tejto lehoty, ktorá o tom následne upovedomí sťažovateľa. Po prešetrení sťažnosti sa doručí výsledok šetrenia sťažovateľovi. Pokiaľ sťažovateľ s výsledkom nesúhlasí, môže v lehote 10 dní od doručenia požiadať zodpovednú osobu o opätovné prešetrenie sťažnosti. Podrobný postup organizácie je upravený v Internom predpise č. 1.

Dôvernosť

Zainteresované strany musia mať možnosť vyjadriť svoje obavy bez strachu z interných opatrení alebo nespravodlivého zaobchádzania. Organizácia Equita urobí všetko, čo je v jej silách, aby zabezpečila, že sťažnosti sa budú vybavovať dôverne.

Organizácia Equita urobí všetko, čo je v jej silách, aby ochránila súkromie jednotlivcov zapojených do akejkoľvek správy o údajnom násilí vrátane údajného sexuálneho násillia a obťažovania a aby zabezpečila, že so sťažovateľmi a respondentmi sa bude zaobchádzať spravodlivo a s rešpektom. Equita bude chrániť toto súkromie, pokiaľ to bude v súlade s presadzovaním týchto zásad a dodržiavaním zákona.

Register trestov a predchádzajúce sťažnosti

Jednotlivci musia pred nástupom do zamestnania podpísať čestné prehlásenie v ktorom deklarujú, že nie sú ani neboli trestne stíhaní pre podozrenie zo spáchania skutku, ktorý mal, alebo mohol mať znaky násilného a/alebo mravnostného trestného činu, hospodárskeho alebo majetkového trestného činu, ani neboli usvedčení z iného konania, ktoré má známky domáceho násillia, sexuálneho obťažovania, alebo iného neetického správania.

Disciplinárne opatrenia

Akékoľvek potvrdené porušenie usmernení predchádzania a odpovede na sexuálne vykorisťovanie a zneužívanie sa nebude tolerovať a môže v súlade s príslušnými právnymi predpismi viesť k interným disciplinárnym konaniam, prepusteniu, alebo dokonca trestnému stíhaniu. Takéto kroky sa môžu prijať proti zamestnancom aj organizáciám v závislosti od povahy problému, výsledkov vyšetrovania a navrhovaných opatrení.

Informovanosť a celková zodpovednosť

Ako podmienku zamestnania organizácia Equita vyžaduje, aby si jej zamestnanci prečítali, súhlasili a podpísali Kódex správania. Tieto zásady sú pripojené k akejkoľvek zmluve s organizáciou Equita (zamestnanie alebo partnerstvo).

Equita zabezpečí, aby všetci jej zamestnanci a dobrovoľníci boli oboznámení so Smernicou predchádzania a odpovede na sexuálne vykorisťovanie a zneužívanie a Kódexom správania.

V Bratislave, 20.2.2023

Lucia Roussier

Riaditeľka o.z. Equita

Prílohy: Kódex správania

Interná smernica